

Uher, František; Rambousek, Jiří

Český jazyk a didaktika jazyka

In: *Slavica na Masarykově univerzitě v Brně : literární věda, jazykověda, historiografie, uměnovědy*. Dorovský, Ivan (editor). 2. dopl. a rozš. vyd. V Brně: Masarykova univerzita, 1993, pp. 37-38

ISBN 8021005890

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/126870>

Access Date: 21. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

dle vědeckovýzkumných úloh pověřování i úkoly pedagogickými, se opět konstituoval Ústav literatury pro mládež, v jehož čele stojí V. Vařejková.

ČESKÝ JAZYK A DIDAKTIKA JAZYKA

Jazykověda se na pedagogické fakultě rozvíjela v těsné souvislosti s metodikou oboru a vědecký výzkum byl vždy spjat s aspektem pedagogickým a didaktickým.

U zrodu slavistiky a bohemistiky na pedagogické fakultě stáli významní vědci a učitelé F. Trávníček a F. Svěrák. Hlavní okruhy badatelské a pedagogické činnosti prof. F. Svěráka byly dialektologie a metodika mateřského jazyka. Byl dlouholetým vedoucím katedry filologie a proděkanem fakulty, na níž působil až do r. 1975. V posledních letech vyučoval externě. Postupně se stali pracovníky katedry lingvisté J. Blažek, L. Čermák, Z. Marcelli, J. Mikulášková a S. Romportl. V průběhu 70. let museli z katedry z politických důvodů odejít J. Blažek a J. Mikulášková. Pro nemoc odešel do důchodu L. Čermák, v r. 1982 zemřel odborník na historické disciplíny Z. Marcelli.

V 70. letech se z lingvisticky orientovaných pracovníků stali členy katedry L. Macků, E. Minářová, K. Ondrášková a F. Uher. Z Karlovy univerzity přešel na katedru doc. P. Hauser. Od r. 1983 se stal členem katedry I. Martinec a od r. 1986 H. Kneselová.

V 70. a 80. letech byla vědeckovýzkumná činnost katedry spjata s plněním úkolů státního plánu vědeckého výzkumu a navazovala na potřeby pedagogické praxe. Lingvistická činnost se soustřeďovala především na současný český jazyk. Lexikologické problematice a tvoření slov se věnovali P. Hauser, H. Kneselová a F. Uher, syntax a zvláště věty jednočlenné byly předmětem zájmu P. Hausera a stylistické problematice, zvl. výzkumu publicistického stylu, se věnovala E. Minářová. Zásluhou S. Romportla přineslo pracoviště také vklad k řešení otázek obecně lingvistických. V týmové práci se členové katedry zaměřili na specifičnost výuky českého jazyka na gymnáziích. Výzkum na gymnáziu postihl vyučování odbornému stylu (E. Minářová) a vyučování nauce o slovní zásobě a tvoření slov (F. Uher). K analýze dějin naší slavistiky přispěly výsledky dílčího úkolu zaměřeného na vývoj teoretických a metodologických koncepcí slovanské jazykovědy (S. Romportl).

Katedra se úspěšně vyrovnávala také s výzkumnými úkoly v didaktice jazykové výchovy. Jednotliví pracovníci se zaměřili na komunikační zřetěle ve výuce (P. Hauser, F. Uher), vyučování nauce o slovní zásobě a tvoření slov (H. Kneselová, F. Uher), rozvoj řečových schopností žáků (L. Macků, K. Ondrášková) a na didaktickou problematiku vztahu češtiny a slovenštiny (F. Uher).

V r. 1990 se na pracoviště po své rehabilitaci vrátila J. Mikulášková a A. Vašek, původně pracovník ČSAV, který na katedře působil v 80. letech jako externista, se stal interním pracovníkem.

I nadále věnují pracovníci katedry pozornost kultuře řeči, zvl. v souvislosti s vyučovacím procesem na základních a středních školách. Pokračuje zkoumání funkčních stylů českého jazyka (E. Minářová). Kromě toho se členové katedry zabývají výzkumem slangů a argotu (E. Minářová, F. Uher) a podílejí se na řešení otázek obecně lingvistických a vývojových (S. Romportl, A. Vašek). A. Vašek se vedle toho zabývá dialektologií a tzv. kontaktnou lingvistikou a F. Uher pracuje v oblasti česko (slovan-sko) — německé jazykové konfrontace. Jako překladatelka z polštiny (zejména knih pro děti) se uplatňuje K. Ondrášková.

Lingvistika se na pedagogické fakultě vždy rozvíjela ve vzájemné spolupráci s jinými pedagogickými a vědeckými pracovišti. V Brně se už tradičně prohlubovala spolupráce s bohemistickými katedrami filozofické fakulty a s pracovníky Ústavu pro jazyk český ČSAV, jehož členové už řadu let úspěšně působí na katedře jako externí učitelé (J. Balhar, K. Fic, V. Lamprechtová, J. Pleskalová, R. Šrámek aj.). Pracoviště bylo rovněž v kontaktu s Ústavem pro českou literaturu ČSAV v Brně, s Jazykovědným ústavem L. Štúra a Literárnovedným ústavem SAV v Bratislavě.

Významný byl rozvoj vzájemných kontaktů s vysokými školami a vědeckými a pedagogickými institucemi v zahraničí. V r. 1985 byly navázány kontakty s Universitou K. Ochridského v Sofii a s dalšími vysokoškolskými pracovišti — s Vysokou školou pedagogickou v Magdeburgu, v Drážďanech a v Lipsku. Projevoval se zejména reciproční účastí na vědeckých konferencích a publikacemi ve sbornících. Odborná spolupráce byla navázána také s filologickým pracovištěm Lomonosovovy univerzity v Moskvě, s Akademií věd SSSR, s Pedagogickým institutem ve Voroněži a se slavistickými a pedagogickými pracovišti ve Vratislavi, Poznani, Lublani a Plovdivu. V r. 1989 uzavřela katedra dohodu s odděleními didaktiky jazyka a literatury Univerzity M. Arndta v Greifswaldu o společném výzkumu a publikování ve sbornících. Úspěšně se začala uskutečňovat dohoda o vzájemné odborné spolupráci s dalšími dvěma univerzitními pracovišti — Universität Osnabrück v SRN a Freie Universität Berlin v Německu. Katedra se stala kolektivním členem mezinárodní organizace učitelů mateřského jazyka IMEN a poskytovala jí informace o vyučování češtině a didaktice.

F. Uher a J. Rambousek

RUSISTIKA

Rusistika na pedagogické fakultě se konstituovala v sedmdesátých letech s výrazným zaměřením na dvě oblasti: teorii vyučování ruskému jazyku a ruskou a sovětskou literaturu.

Po odchodu M. Někrachové (* 1908) stál v čele rusistiky I. Ščaděj. Ve své publikační činnosti se zaměřil na sovětskou literaturu. V oboru sovětské a klasické ruské literatury pracovaly v této době Liběna Skálová (* 1924), Nelli Srovnalová (* 1934) a Marie Jašková (* 1949).

Druhou oblast reprezentovala na katedře Štěpánka Moravcová (* 1909),